

O N D E R W I J S

VERANDERINGEN IN HET ONDERWIJS VAN DE VAKGROEP P(ARODONTOLOGIE), P(ROTHETODONTIE EN S(OSIODONTIE)

A. C. M. VAN DE POEL
E. H. VERMEER

*Uit de Vakgroep Parodontologie – Prothetodontie –
Sosiodontie en de afdeling Onderwijs
van de rijksuniversiteit te Groningen.*

Trefwoorden: Onderwijs – Innovatie

De oude situatie

De manier waarop het onderwijs van de Subfaculteit Tandheelkunde van de rijksuniversiteit te Groningen werd gegeven is lange tijd nauwelijks aan wezenlijke veranderingen onderhevig geweest. Dit geldt ook voor de afdelingen Parodontologie, Prothetodontie en Sosiodontie, die nu samen de Vakgroep P.P.S. vormen. Hoorcolleges en practica, bestemd voor alle studenten uit een bepaald studiejaar, waren de meest gebruikte onderwijsvormen. Van de leerstof stond slechts een beperkt gedeelte op papier. Het was de studenten meestal niet geheel duidelijk welke doelstellingen er met het onderwijs werden nagestreefd. Met name het te bereiken niveau was zelden duidelijk vastgelegd.

Bij de tandheelkundige practica lag de nadruk op het oefenen van psycho-motorische vaardigheden tot een hoge graad van automatisme, vaak zonder dat veel achtergrondinformatie over het hoe en waarom werd gegeven. De overdracht van vaardigheden vond plaats door middel van demonstraties waarna de studenten deze handelingen gingen nabootsen tot de assistent zei dat het in orde was. Er was zelden sprake van een analytische aanpak. Dat wil zeggen een aanpak waarbij systematisch de vaardigheden die men nodig heeft om iets te kunnen maken worden onderscheiden en waarbij de criteria waaraan een werkstuk moet voldoen zo eenduidig mogelijk zijn aangegeven.

De docent was in het oude systeem zelf de primaire 'leerbron'. Daar men vooraf vaak niet precies wist wat men geacht werd te kunnen, was men als student grotendeels van de inzichten van de docent afhankelijk. Van een systematische evaluatie van zowel de inhoud als van de vorm van het onderwijs kon dan ook geen sprake zijn. Het curriculum in Groningen kenmerkte zich door het feit dat in de eerste twee jaren een medisch-biologische onderbouw en in de daaropvolgende vier jaren de zogenaamde tandheelkundige bovenbouw werd gegeven. Door deze opbouw en het geheel zelfstandig opereren van de ver-

schillende afdelingen was van een integratie van de medisch-biologische vakken in de tandheelkundige vakken nauwelijks sprake. Dit geldt ook voor de integratie van zowel de medisch-biologische als van de tandheelkundige theorie in de klinische practica. De docenten waren sterk op hun eigen vak als zodanig gericht en niet op de manier waarop het door de tandarts als algemeen-practicus wordt toegepast. Men ging ervan uit dat de integratie wel vanzelf tot stand zou komen en zag voorbij aan het feit dat dit bij een dergelijke opzet vaak niet of fout gebeurt.

De filosofie van waaruit het onderwijs werd aangeboden was dat de student enerzijds weliswaar wordt opgeleid tot zelfstandigheid maar anderzijds nog niet een mondig wezen is dat verantwoordelijkheid zou kunnen en willen dragen voor zijn eigen handelen of dat zelfstandig beslissingen zou kunnen nemen. Het onderwijs bood daardoor weinig gelegenheid voor de student om zijn zelfstandigheid verder te ontplooiën. Samenvattend kan over de inhoud van het onderwijs, zoals dat tot nu toe werd gegeven, het volgende worden opgemerkt (Voortgangsrapport I, Onderwijscommissie Tandheelkunde R.U.G., 1978):

1. het is sterk gericht op het leren van feiten;
2. een wetenschappelijke scholing ontbreekt;
3. een scholing en training in de toegepaste gamma-wetenschappen ontbreekt;
4. het is meer gericht op symptoombestrijding dan op het bestrijden van de oorzaken;
5. het ontbreekt aan een scholing in de 'sociale tandheelkunde', dat wil zeggen een scholing in de verschillende zorgsystemen, hun ontstaan, groei en betekenis voor de gezondheidszorg;
6. de nadruk wordt sterk gelegd op het behandelen van het individu in plaats van het gericht zijn op de zorg voor de totale bevolking;
7. het ontbreekt aan keuzemogelijkheden.

Opgemerkt zij nog dat uit het feit dat in deze paragraaf voornamelijk de (voltooid) ver-

Samenvatting:

In nevenstaand artikel wordt een beeld geschetst van de opleiding tot tandarts aan de rijksuniversiteit te Groningen, zoals die er tot voor kort uitzag. Daarbij wordt ingegaan op de problemen die inherent zijn aan het oude curriculum.

Genoemde problemen vormden aanleiding tot de opzet van een nieuw curriculum met de volgende uitgangspunten:

- De student is 'prepared to change and willing'.
- De student moet zich zelfstandig en op kritische wijze nieuwe kennis en vaardigheden kunnen eigen maken.
- De student moet een probleemoplosser zijn.
- De student staat in het onderwijs centraal.
- Het onderwijs moet geïntegreerd worden aangeboden.
- Het onderwijs moet worden gegeven in blokcursussen.

Om dit alles mogelijk te maken moet aan de volgende randvoorwaarden worden voldaan:

- Het geven van goed onderwijs moet voor de docent lonend zijn.
- De staf dient te zijn ingespeeld op onderwijsvernieuwingen.
- Voor het uitvoeren van integratie is een daaraan aangepaste organisatiestructuur nodig.
- Er dient een goede studievoortgangsregistratie te zijn.
- Er dient een staf aanwezig te zijn om het veranderingsproces te ondersteunen.

De door de Subfaculteit gekozen uitgangspunten vormen ook het raamwerk waarbinnen de Vakgroep Parodontologie, Prothetodontie en Sosiodontie (P.P.S.) haar vernieuwingen gestalte geeft. Om veranderingen in het onderwijs van de vakgroep te verwezenlijken, worden de volgende activiteiten ondernomen:

- Het trainen van de staf.
- Het formuleren van doelstellingen.
- Het op schrift stellen van het onderwijs.
- Het experimenteren met verschillende onderwijsvormen.
- Het zich bezinnen op de onderwijskundige uitgangspunten.
- Het aanpassen van de bestaande organisatie.

Deze activiteiten hebben ertoe geleid dat het onderwijs van de Vakgroep een samenhangend geheel begint te worden en afgestemd raakt op de gekozen uitgangspunten.

leden tijd werd gehanteerd niet mag worden geconcludeerd, dat op dit moment al sprake is van een geheel herzien curriculum. Voor een gedeelte is het geschetste beeld nog steeds geldig.

Door de Subfaculteit gekozen uitgangspunten voor curriculumvernieuwing

Sinds enige jaren wordt binnen de Subfaculteit gewerkt aan het tot stand brengen van een nieuw curriculum. De daarbij gekozen uitgangspunten, alsmede de daarvoor in het leven geroepen organisatie, vormen voor de Vakgroep P.P.S. het raamwerk waarbinnen zij haar eigen vernieuwingen gestalte geeft. De Subfaculteit streeft de volgende algemene doeleinden na:

- De student moet een houding vererven die maakt dat hij bereid en in staat is op veranderingen in te spelen. Met andere woorden: hij is dan 'prepared to change and willing'.
- De student moet leren zich zelfstandig en op kritische wijze nieuwe kennis en vaardigheden eigen te maken.
- De student moet een 'probleemoplosser' worden. Hij moet worden getraind in een systematische analyse en aanpak van de problemen alvorens hij een oplossing genereert.

De onderwijskundige uitgangspunten die men heeft gekozen ter verwezenlijking van bovenstaande doeleinden zijn:

- *Het centraal stellen van de student.* De student draagt zelf de verantwoordelijkheid voor zijn eigen studie, de docent draagt de verantwoordelijkheid voor een goede organisatie van het onderwijs. Het onderwijs moet vermijden de student passief de stof te laten consumeren. Integendeel, het moet hem prikkelen actief met de stof om te gaan. Het onderwijs moet niet het lesgeven van de docent centraal stellen, maar het leren van de student.
- *Integratie.* Integratie wil zeggen dat bij een bepaald onderwerp alle disciplines die over dit onderwerp iets zouden kunnen vertellen, op het moment dat het onderwerp aan de orde is hun deel doceren.
- *Blokcursussen.* Bij blokcursussen wordt gedurende één bepaalde aaneengesloten periode één onderwerp gegeven en onmiddellijk afsluitend getoetst. Een variant hierop is het aanbieden van enkele parallelle blokken.

Randvoorwaarden

Om de door de Subfaculteit beoogde onderwijsvernieuwingen succesvol te laten verlopen, moet aan een aantal randvoorwaarden worden voldaan. Enkele daarvan worden in deze paragraaf kort beschreven.

- Het geven van 'goed' onderwijs moet voor de docent lonend zijn. Dit kan worden gerealiseerd door universitaire medewerkers behalve op hun onderzoeksook op hun onderwijskwaliteiten te beoordelen. De didactische kwaliteiten moet men dan natuurlijk ook mee laten wegen in het promotiebeleid. Momenteel 'telt' vrijwel alleen het doen van goed onderzoek en in geval van tandartsen het vaardig zijn in het behandelen van patiënten.
- De staf dient te zijn ingespeeld op de onderwijsvernieuwingen. Hoe het onderwijs ook wordt gegeven, een zeer belangrijk deel van de mate van succes ervan wordt bepaald door de onderwijskundige kwaliteit en het enthousiasme van de uitvoerende staf. Dit geldt des te meer waar het onderwijsvernieuwingen betreft. De docenten moeten op de hoogte zijn van de uitgangspunten van het beoogde onderwijs, de doelstellingen en de marges van vrijheid die ze hebben bij hun handelen. Zij dienen de vernieuwingen te onderschrijven en verder uit te bouwen. Teneinde de staf hiertoe in staat te stellen wordt aan de Subfaculteit Tandheelkunde te Groningen uitgebreid aandacht besteed aan staftrainingen en discussiebijeenkomsten over onderwijskundige onderwerpen.
- Voor het uitvoeren van de integratie is een daaraan aangepaste organisatiestructuur nodig. De structuur van de Subfaculteiten is veelal zodanig dat rondom de vakgebieden of delen daarvan organisatorische eenheden bestaan. Deze eenheden bezitten een grote mate van zelfstandigheid. Het is duidelijk dat een dergelijke organisatie niet uitnodigt tot de voor integratie benodigde samenwerking tussen de verschillende vak- of deelgebieden. Het onderwijs binnen de Subfaculteit zal daarom in het nieuwe curriculum worden aangeboden in zogenaamde tracks. Dit is een organisatievorm waarbij door een aantal vakgebieden en/of deelgebieden een bijdrage wordt geleverd aan een samenhangende presentatie van een stuk onderwijs.
- Er dient een goede studievoortgangsadministratie te zijn. De Subfaculteit streeft een grotere vrijheid voor de student na, voor wat betreft de volgorde van te bestuderen blokken, het studietempo, enz. Dit vereist een uitgebreide voortgangsadministratie. De Subfaculteit heeft gekozen voor een geautomatiseerde administratie in de vorm van Computer Managed Instruction (C.M.I.) en het Gronings Informatie Systeem Tandheelkunde (G.I.S.T.).
- Er dient een staf aanwezig te zijn om het veranderingsproces te ondersteunen.

De Subfaculteit heeft daartoe de afdeling Onderwijs in het leven geroepen met als taken onderwijsontwikkeling, onderwijscoördinatie en het adviseren van studenten. De sectie Onderwijsontwikkeling heeft tot taak de docenten onderwijskundig te begeleiden door middel van adviezen, staftrainingen en het verrichten van onderzoek van onderwijs. De sectie Onderwijscoördinatie dient om de verschillende tracks en onderdelen van tracks met elkaar te coördineren en voor het in juiste banen leiden van de administratieve zaken die de veranderingen met zich meebrengen. De sectie Studie-adviezen is er om studenten met persoonlijke problemen op te vangen.

Vernieuwingen binnen de P.P.S.

Tot voor kort vertoonde het P.P.S.-onderwijs veel van de in de eerste paragraaf beschreven kenmerken. In 1977 werden de drie afdelingen Prothetodontie, Parodontologie en Sosiodontie samengevoegd tot één vakgroep, de Vakgroep P.P.S. Ook vond er in deze periode een wisseling plaats in de bezetting van één der leerstoelen. Deze vernieuwingen zijn aanleiding geweest om het door de Vakgroep verzorgde onderwijs opnieuw te gaan opzetten en aan te passen aan de huidige onderwijskundige inzichten (Van de Poel, 1979).

Bij het samenvoegen van de drie afdelingen luidde één van de belangrijkste voorwaarden voor het nieuwe klinische P.P.S.-onderwijs als volgt:

- De patiënt moet centraal staan en geïntegreerd en volledig worden behandeld. Er werd van uitgegaan dat de meeste tandheelkundige studenten zich na hun afstuderen zullen vestigen als tandartsalgemeen-practicus. Vanaf dat moment ontmoeten zij een veelheid van patiënten. Daarbij moeten verschillende behandelingen gebeuren die tijdens de opleidingen tot tandarts in de verschillende afdelingen apart werden aangeleerd. Echter, de tandheelkundige verzorging van een persoon, een gezin of een bevolkingsgroep vereist een goed overzicht van alle beschikbare mogelijkheden en technieken. Daarom moeten reeds in het onderwijs de afzonderlijke deelgebieden van de tandheelkunde beter op elkaar worden afgestemd - *de integratie* - opdat de jonge tandarts beter voorbereid de praktijk ingaat.

Deze voorwaarde vormde de start van een denkproces over het onderwijs dat binnen de Vakgroep P.P.S. op gang kwam. Door dit denkproces werd een aantal andere activiteiten geïnitieerd die elkaar wederzijds voortdurend beïnvloedden, zoals:

- Staftraining op het gebied van de on-

derwijskunde, organisatiekunde, methodologie en het eigen vak.

Veranderen is nooit mogelijk zonder dat veel aandacht en zorg wordt besteed aan de opleiding en begeleiding van de staf. Wanneer medewerkers zich in de veranderende situatie niet herkennen of thuisvoelen, is het invoeren van onderwijskundige vernieuwingen en/of een andere organisatievorm een hachelijke zaak. Dit kan dan als zeer dreigend worden ervaren. Evenals elders binnen de Subfaculteit wordt dan ook binnen de Vakgroep P.P.S. systematisch gewerkt aan de vorming en opleiding van de staf. Vanaf 1977 volgt ieder staflid één of andere vorm van stafopleiding (Vermeer en Van de Poel, 1981).

- Het formuleren van doelstellingen.

De stafleden begonnen zich af te vragen wat zij met hun onderwijs wilden bereiken; welke doelen zij voor ogen hadden. Dit gold zowel voor de totale opleiding tot tandarts als ook voor bepaalde delen van het onderwijs. Om daarin duidelijkheid te krijgen, zijn er doelstellingen geformuleerd in termen van concreet gedrag, leerdoelen genaamd (Gronlund, 1977) en in termen van wat men als student eens moet hebben gedaan, vormingsdoelen genaamd (Eisner, 1978).

In de opleiding tot tandarts zijn een groot aantal onderwerpen aan te geven waarbij niet een duidelijk omschreven te behalen niveau is of wordt aangegeven, maar die toch belangrijk genoeg zijn om in het onderwijs op te nemen. Dit omdat een bepaald niveau moeilijk is te omschrijven (men schrijft bijvoorbeeld een minimum verrichtingenpakket voor in plaats van de criteria aan te geven waaraan de student op een bepaald moment moet voldoen). Daarnaast is het vaak niet noodzakelijk om één bepaald niveau te behalen (men laat bijvoorbeeld de student in zijn opleiding ter kennismaking slechts éénmaal een brug solderen). Naarmate men met het formuleren van de doelstellingen langer bezig is, gaat men steeds meer ervaren hoe moeilijk het is om exact te omschrijven wat men in het onderwijs nu precies nastreeft.

- Het op schrift stellen van het onderwijs. Naast het formuleren van de doelstellingen werd het onderwijs op schrift gesteld. Behalve de doelstellingen werden hierbij de onderwijsvorm, de studeerstrategie, de onderwijsmiddelen, het rooster en de condities voor de toetsen aangegeven. Voordat de student begint weet hij nauwkeurig wat er van hem wordt verlangd. Voor de staf is het nu beter na te gaan of de gestelde doelstellingen met het gegeven onderwijs worden gehaald. Bovendien is hierdoor de gedoedeerde stof inzichtelijk gewor-

den voor alle docenten van de Subfaculteit.

- Het experimenteren met verschillende onderwijsvormen.

Naast de al eerder genoemde klassieke onderwijsvormen, te weten colleges en practica, wordt gezocht naar andere methoden. Daarmee wordt door de staf eerst op kleine schaal ervaring opgedaan. Door deze experimenten uitvoerig te evalueren, komen er gegevens voorhanden op basis waarvan het onderwijs kan worden bijgesteld (Vermeer, 1979, 1980). Momenteel worden de volgende onderwijsvormen steeds meer toegepast: individuele studiesystemen (Vermeer en Wiegman, 1981), contractonderwijs (Gooda en Van de Poel, 1981), werkgroepen en het maken van scripties.

- Het zich bezinnen op de onderwijskundige uitgangspunten.

Het centraal stellen van de student hetgeen, zoals al werd vermeld een van de uitgangspunten is bij de vernieuwingen, heeft bij de staf langzamerhand geleid tot een andere houding ten aanzien van het geven van onderwijs. Steeds meer is men zich bewust geworden dat men niet zelf de primaire leerbron is, maar meer de organisator van het onderwijs en de begeleider van het leerproces. Het uitgangspunt 'integratie' heeft stapje voor stapje gestalte gekregen door bij vrijwel ieder klinisch practicum de assistentie samen te stellen uit medewerkers van alle disciplines binnen de Vakgroep P.P.S. en het onderwijs tijdens deze practica als één samenhangend pakket aan te bieden. Hierbij wordt bovendien de patiënt totaal (af)behandeld. Momenteel wordt in het 1e t/m het 3e studiejaar het theoretisch, praktisch, preklinisch en klinisch onderwijs in één op elkaar afgestemde, samenhangende structuur aangeboden. De genoemde elementen komen in deze opzet afwisselend aan bod. Na theorie volgt preklinisch en vervolgens klinisch werk. Dit herhaalt zich voortdurend totdat het gewenste niveau is bereikt. Voortgebouwd wordt daarbij steeds op in voorgaande stadia verworven vaardigheden. Als gevolg van dit alles verdwijnt bij de Vakgroep P.P.S. geleidelijk de klassieke indeling in jaren. De integratie is overigens niet alleen beperkt gebleven tot de disciplines binnen de P.P.S.; momenteel wordt op deze basis ook samengewerkt met andere vakgroepen.

- Het aanpassen van de bestaande organisatie.

De in het voorgaande beschreven vernieuwingen vragen om ondersteunende afdelingen, structuren en regels (Van de Poel en Vermeer, 1981). Zonder ondersteuning zou het voor een vakgroep on-

mogelijk zijn vorm te geven aan een vernieuwing van het curriculum.

Slotbeschouwing

De hier geschetste onderwijskundige activiteiten die plaatsvinden binnen de Vakgroep P.P.S. hebben ertoe geleid dat het onderwijs van de vakgroep een samenhangend systeem begint te worden. Het verschijnsel dat een docent angstvallig een bepaald gebiedje beheert en afschermt begint te verdwijnen. Daarnaast geschiedt het aanbod van het onderwijs steeds meer op een pluriforme wijze.

De gekozen onderwijsmethoden worden meer en meer afgestemd op de doelstellingen die het onderwijs bewust nastreeft en men grijpt minder snel automatisch terug naar de twee klassieke onderwijsvormen, te weten: colleges en practica. Ook is een begin gemaakt met het aanbieden van keuzepakketten. Hierdoor wordt de student de gelegenheid geboden zich te verdiepen in die delen van het vakgebied die zijn speciale interesse hebben.

Uit het voorgaande moge duidelijk zijn geworden dat het veranderen van het onderwijs een zich voortdurend voltrekend proces moet zijn. De opvattingen over wat de inhoud zou moeten zijn en in welke vorm deze zou moeten worden aangeboden, zijn aan veranderingen onderhevig. Bovendien moet het onderwijs op de toekomst zijn gericht. De student die nu aan zijn opleiding begint, begint pas goed te functioneren over ± 10 jaar en zal dan nog een heel professioneel leven moeten kunnen functioneren.

In een aantal publikaties in dit tijdschrift zal binnenkort nader worden ingegaan op bepaalde aspecten van de aanpak die in Groningen wordt gevolgd.

Summary:

Title: Changes in education within the Vakgroep Periodontology, Prosthodontics and Sosiodontics (the P.P.S.).

The way in which until recently the teaching was performed at the Dental School, University of Groningen is described. The problems of the content of the old curriculum are discussed.

These problems prompted the dental school to develop a new curriculum which set out to attain the following objectives:

- Students who were prepared and willing to change.
- Students capable to absorb new knowledge and acquire new skills independently, and by a process of critical evaluation.
- Students able to become problem solvers.
- Students must be central in the educational process.

- Teaching must be done in an integrated manner.
- Within the integrated approach, all subject matter must be presented in a system of blocks.

If the educational innovation sought by the dental school was to be successfully implemented a number of basic conditions had to be met. These included:

- Providing good education which should be worthwhile for the staff.
- Staff should have fully adapted to the changes and innovations.
- Integration of training requires an organisation adapted to this.
- Student progress must be adequately recorded.
- There must be staff available to support the process of change.

A number of activities have to be performed to achieve changes within the educational programme of the Vakgroep P.P.S. These activities are:

- Staff training programmes.
- The formulation of goals and objectives.
- To write down and print the content of the curriculum.

- To experiment with different teaching methods/systems.
- To decide on the educational starting points.
- To adapt the organisation to the new circumstances.

The results until now are that the teaching programme of the Vakgroep P.P.S. has been put together in an organised manner and is based on the chosen objectives and starting points.

Literatuur:

1. *Eisner, E. W.* (1978): Leerdoelen en vormingsdoelen in het onderwijs. Handboek voor de Onderwijspraktijk. Van Loghum Slaterus. Deventer.
2. *Gronlund, H. E.* (1977): Doelstellingen formuleren in concrete termen. Handboek voor de Onderwijspraktijk. Van Loghum Slaterus. Deventer.
3. *Gooda, S. A., Poel, A. C. M. van de* (1981): Enkele ervaringen met contractonderwijs in het onderwijs van de vakgroep P(arodontologie)-P(rothetodontie)-S(osiodontie). Ned Tijdschr Tandheelkd: ter publikatie aangeboden.

4. *Onderwijscommissie Tandheelkunde R.U. Groningen* (1978): Voortgangsrapport I. Interne publikatie.
5. *Poel, A. C. M. van de* (1979): Eén Vakgroep Parodontologie, Prothetodontie en Sosiodontie - Van doel naar middel -. Oratie, Groningen.
6. *Poel, A. C. M. van de, Vermeer, E. H.* (1981): Het beleidsmatig invoeren van onderwijsvernieuwingen. I.P.E.K. Symposium, Diepenbeek, België.
7. *Vermeer, E. H.* (1977/1981): Evaluaties P.P.S.-onderwijs. Bulletin nrs.: 3, 4, 7, 9, 10, 11, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 20, 21, 22, 23, 24, 26, 27, 28. Onderwijsontwikkeling Tandheelkunde Groningen, interne publikaties.
8. *Vermeer, E. H., Poel, A. C. M. van de* (1981): Stafontwikkeling als voorwaarde tot onderwijs-innovatie. I.P.E.K. Symposium, Diepenbeek, België.
9. *Vermeer, E. H., Wiegman, J. E.* (1981): De implementatie van een Individueel Studie Systeem. Ned Tijdschr Tandheelkd 88, 5 : 195.

Maart 1981.

Ant. Deusinglaan 1,
9701 AV Groningen.

REDACTIONEEL

DE PRIJS VAN HET NEDERLANDS TIJDSCHRIFT VOOR TANDHEELKUNDE UITGE-REIKT

Tijdens de jaavergadering op 21 mei 1981 vond voor de eerste maal de uitreiking plaats van de in 1980 ingestelde Prijs van het Nederlands Tijdschrift voor Tandheelkunde, die bestemd is voor de auteurs van de beste in de afgelopen jaargang verschenen artikelen. De jury bestond uit een zevental leden van het Algemeen Bestuur van de Stichting Nederlands Tijdschrift voor Tandheelkunde uitgezocht op grond van hun herkomst: de vijf subfaculteiten en het praktizerend deel van de professie.

Behalve criteria als goede leesbaarheid, originaliteit, duidelijkheid van de vraagstelling en voorts de gebruikelijke normen voor het beschrijven van wetenschappelijk

onderzoek, werd tevens de waarde van de publikatie voor de praktizerende tandarts in het oordeel betrokken.

Gezien de uiteenlopende doelstellingen der rubrieken van het Tijdschrift, zijn de te beoordelen artikelen moeilijk onderling vergelijkbaar. Daarom is de jury ertoe overgegaan voor de rubrieken afzonderlijke prijzen toe te kennen. Naast de ter beschikking staande geldprijs ontvingen de bekroonde scribenten de legpenning van het Tijdschrift in brons. De voorzitter van de jury Prof. Dr. O. Backer Dirks lichtte het jury-besluit toe en reikte aan de navolgende auteurs de prijs uit:

Rubriek Onderzoek

B. A. Mesman Schultz: 'Aspecten van amalgaamranden' en 'Condenseren van amalgaam', verschenen resp. maart en september 1980.

H. A. de Koomen c.s.: 'Preprothetische chirurgie. I. De verhoging van de atrofische mandibula met behulp van autogeen bottransplantaat' en 'II. De vestibulumplastiek', verschenen resp. juni en november 1980.

Rubriek Post academiam

W. R. Moorer c.s.: 'Chronische parodontitis apicalis', verschenen september 1980.
H. M. H. M. Ruiken: 'Fissuren: morfologie in relatie tot cariologie en preventie', verschenen april 1980.

Rubriek Onderwijs

Ch. Penning c.s.: 'Een klinisch instructie- en beoordelingssysteem voor caviteitspreparatie- en restauratie. I. De ontwikkeling van het systeem' en 'II. De evaluatie van het systeem', verschenen resp. januari en februari 1980.